

ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟΥ ΚΑΤΟΥΛΑ ΜΑΝΤΕΣ

ΤΑ ΣΠΑΣΜΕΝΑ ΦΤΕΡΑ

I
Ένα πρωί, μία μέλισσα μπήκε από το ανοιχτό παράθυρο στην κάμαρη της νέας κόρης που γεντόσε.

Είχε φίλησει πολλά λουλούδια, την ημέρα εκείνη, μεσ' στις χαράδες των βοιγών, όταν φτεροφύζαν ή ήλιολουσμένες πεταλούδες, μεσ' στ' ανοιχτάκια λειβάδια, μεσ' αμείτητα πουλιά πουτοσαν από πάνω τους, και στά μονοταπια τών δασών, όταν, ανάμεσα στ' αρωματάκια και στους κισσούς, έβλεπαν ή άραχνες τα δίχτυα τους.

Μά ποτέ ή μέλισσα αυτή δεν είχε δη τόσο όμορφα λουλούδια, όσο στην κάμαρη του κοριτσιού εκείνου.

Επάνω στα τριαντάφυλλα, με τα οποία ήσαν στρωμένοι οι τοίχοι, έπάνω στα έμβλαστα τών έπιπλων, στα παρατεταμένα του μικρού λουλούδι χρεβάτιού άνθησαν κατά έξαιρητάδες τα γαρύφαλλα κ' οι βουκαμίνες, οι κρίανθοι και τα γυσεμιά. Στους καθέστες της κωμοφύλας, που βρισκόντανον άνταντι, καθρέφτιζόνταν ένα διάλογο περιβόλι, άνθημένο το Μήν. Ήταν εκεί κ' άρωματινάτρυφια, άναμεσα από τις πτεχές ενός φορεμάτος κρεμασμένου στον ολόανθοτο τοίχο, ήσαν εκεί άνθησιμένα κλαδιά από πασχαλιές, ανάμεσα από τις χορδέλλες ενός καπέλλου πεποιημένου στ' ελαιομένο τάπητα κ' ήταν άζωμα κ' ένα λευκό τριαντάφυλλο, που άνθιζε την ώρα εκείνη σ' ένα τουίλλο, επάνω στον άνωτάτη της κόρης που γεντόσε...

Η μέλισσα δεν είχασε ήσυχία άναμεσα στους τόσους κάλλες κ' άνάμεσα, βέβαια, στα τόσα άρωματά τους. Πετόσε έδω, πετόσε έξέει, πετόσε παντού, σταματούντας στο καπέλλο, μπαίνοντας μέσα στις πτεχές του φορεμάτος, σκοντάφτοντας στους καθέστες, πληγώνοντας από τα γαρύφαλλα στα βουκαμίνες, μη ξενούτας τίς προτιμήσι, τους κισσόνθους ή τα γυσεμιά, και φτεροφύζοντας γύρω από τα λευκά χέρια της κόρης για να φιλήση το άτελειστο τριαντάφυλλο.

Και σπυλοφύζονταν, μέσα στο μικρό της μυαλό, το γλυκό μέλι που θα έφερνε στην καρτέλη της...

Μά σε λίγο στάθηκε ξαγνιασμένη... Της φανόταν ότι τα λουλούδια αυτά, που ήσαν πιο όμορφα από τα λουλούδια, δεν είχαν καθόλου άρωμα, πως δεν ήσαν ζωντανά κάτω από το ταμπλιμα του κεντρίου της. Τού κάκου τοιμωτόσε από πέταλο σε πέταλο... Κ' ένοιωθε τούρα τόν έσωτό της πιο πεινασμένο από πούν και νοσταλγούσε τα μονοταπια του δίσου, τ' ανοιχτάκια λειβάδια και τις χαράδες του βοιού...

Και, θέλοντας να φύγη, να γυρίσει κατ' εσθείαν σ' αυτά, έκανε να πετάξη...

Μά τούρα το παράθυρο ήταν κλειστό...

Η μέλισσα σοφιστήσε σ' ένα από τα φρετίνα άρωματινάτρυφια του φορεμάτος κ' έκει, έσπερα από λίγο ώρα πέρασε, χωρίς να υπορεί να κάνει μέλι, άνάμεσα σε τόσα όμορφα λουλούδια...

II

Μία μέρα, ένα άηδονί απήξε από το ανοιχτό παράθυρο στην κάμαρη μιας νέας γυναικας που τραγουδούσε...

Πετάξε έδω, πετάξε εκεί, γοητευμένο.

Είχε άκουσει πολλά πουλιά να τραγουδούν μέσα στο δάσος και στο δέντρα του πάρκου. Είχε άκουσει τα ζουτσόμια που πετοσαν από κλαδί σε κλαδί σπυλοφύζοντας τα χαριτωμένα του φτερά, τις φιλιμαρες σουσοφούδες που δεν ήζυγαν κ' αυτές τις τραγουδοσιαν, τα σπουγγία που γέλιαν και τους κωμους που κλάιναν... Είχε άκουσει άζωμα το ίδιο του το τραγούδι, λιμυρό, κωμικό, βαδύ, κάτω από το φεγγαρόσοτο μεσ' στο μυστήριο της νύχτας...

Μά ποτέ δεν είχε άκουσει τόσο όμορφα τραγούδια όσο στην κάμαρη της νέας εκείνης γυναικας.

Φερώνοντας τα χέρια της από τη μια ως την άλλη άκρη ενός πιάνου, ή νέα μουσική, έπάνω σε ρυθμους ζωηρούς και τρελλούς, τραγουδούσε σκοπούς ζωηρούς, όμοιους με γέλια, τών όποιων οι ήχοι σκόφειζαν και καταρρολοσαν σαν το κρόταλλο του σάξαι. Η φωνή της ήταν ζωοφιμα-

νη και σούφραγε μία αζατανίζητη διάθεση να χορεύη. Τάρηδον, λίγο ξαγνιασμένο, διασκοδέζε, άκούγοντας τόσα τραγούδια και τόσες κωμυλλίες... Είχε καρπητή κάτω από το ταβάνι της κάμαρης, σ' ένα είδος μεγάλης φοιλάης που είχε βρή εκεί. Άκούγε και παρακολουθούσε το ρυθμό με μουρές κινήσεις του μικρού του λαιμού. Μά δεν περιορίστηκε ως εκεί! Παύνοντας εύκολα από μαθηματα, άρχισε να τραγουδάει κ' αυτό σαν την τρελή μουσική, λέγοντας σκοπούς κωλικας, λέγοντας τραγούδια όμοιέττας κ' έπαναλαμβάνοντας τις στροφές. Και σπυλοφύζονταν μέσα στο μικρό του μυαλό, τα όμοια τραγούδια, με τα οποία διασκοδέζε τις κωλοκωμίες νύχτες στο κλαδί του.

Μά σε λίγο μια δλίγη το πλημμύρασε. Τού φανόταν ότι αυτοί οι εύθυμοι σκοπού και δεν άζεισαν άλλο ή μεταλογική μελωδία του. Και προσάτησε να κλειδήση το παλιό του τραγούδι το λιμυρό, το κωμικό και το βαδύ... Μά το είχε ξεχάσει. Και τότε νοσταλγούσε το δάσος και τα δέντρα του πάρκου, όταν άναστεύαν ή Φιλομήλες.

Θέλησε να ξαναγυρίσει σ' αυτά, κ' άνοιγοντας τα φτερά του, όμοιους έμπρός!

Μά βρισκόνταν κλεισμένο σ' ένα κλωβί, του όποιου την πόρτα είχαν κλεισει...

Τάρηδον, μέσα στο κλωβί, κάτω από το ταβάνι της κάμαρης, πίσω από τα κάγκελα, πέθανε, μη υπομένοντας πού να ξαναγυρίση το παλιό τραγούδι του, άνάμεσα σε τόσα ζωοφιμα τραγούδια...

III

Ένα βράδυ, ένας ποιητής μπήξε—όχι βέβαια από το παράθυρο—στην κάμαρη μιας όμοιάς Παριζιάνας που γεντόσε...

Την ζήτησε θοηπομένος.

Είχε θαυμάσει πολλά νέα κορίτσια στα περιχώρα της μικρής πόλεως του, όπου έβίαιεν ένα σοφύ άθωο παιχνιδιό κάτω από τα άρωματάκια, στην έκκλησία, στις λειτοφργίες της Κυριακής, κάτω από την άνταγμία τών ρωμοατιστών γυαλιών, που τους φροφωσαν φωτοστυφάνας, γοηποσιμένα καθόσε ήταν, μέσα στα σκαμνα σαλόνια, όπου οι γονείς έβίαιεν ντόμιον, ενώ τα παιδια και τα κορίτσια έτρεχαν δυό-δυό πίσω από τα παρατεταμένα τών παραθύρων.

Ποτέ δεν είχε δη τόσες γοητευτικές χάρες, όσες σ' αυτή τη νέα Παριζιάνα. Όλες ή ένοσχόσεις της εφτοχίας και της χαράς κωμοφύζονταν μεσ' στα μάτια της σαγηνεύοντας αυτής, και το παραδόξο άρωμα που έβγαινε από τα μαλλιά της, έκανε βέρω

το κεφάλι, όπως όταν είχε κινήσει μεθυσμένο. Η άωρος τών μυτερών δοντιών της, μεσ' στο μονοαρχο στόμα της, του έένειναν την επιθυμία να τόν διακόψη μ' αυτά στην καρδιά, όπως να στάξη όλόκληρο το αίμα του και, μολοντι στεζόνταν μακριά της, ένοιωθε να τόν τούληγ με το φορεμά της, με τα μαλλιά της, με τα χέρια της, σε μία περιπέτεια, από την όποια δεν θαδελε ν' άπαλλαγί ποτέ...

Ο ποιητής είχε γίνει σαν τρελλός μουρς στα τόσα δέληγτρα και της συνταραχτικές χάρες της Παριζιάνας αυτής. Γονάτισε μπροστά της, τρεμίζοντας έμοιέττας έρωματιγίσεις, φιλόνας τ' άγαπημένα και προδοτικά μάτια της, τα όποια εκείνη δεν ήσχυον από πάνω του, κομψόντας τα μεθιστικά άρωματα του λαιμού και της κόρης της, πρσοφύροντας την καρδιά του στα διακόμια τών μυρρών μυτερών της δοντιών, βαβαθρομένους μέσα στο ταβλιμα του φορεμάτος της, τών μαλλιών της, τών χεριών της...

Και σπυλοφύζονταν, μέσα στο κοιμητό του μυαλό, τους όμοιους στίχους που θα έγραφε για να κινήση την όραση του φίλου...

Μά, έξαφνα, μια μελαγχολία τον έκαρτίωσε...

Τού φάνηκε πως ή γυναικία αυτή, που ήταν πιο γοητευτική από όλες τις άλλες γυναικας, δεν του έδινε άγάπη κ' άντάλλαγμα της άγάπης του, πως δεν άνασπαρτούσε κ' αυτή κάτω από τα έλλογία του φίλματα...

Τού κάκου την άγκυλάζε, φλεγόμενος από άγάπη...

Την ένοιωθε πιο άνοσηγνήτη από πούν...

Και τότε την άποστράφηκε, νοσταλγούσε τα περιχώρα της μικρής του πόλεως, τις λειτοφργίες της Κυριακής κάτω από τις άνταγμίες τών κωλοφωμιών έρωματιών της έκκλησίας και τις κωμύντες με τις ξαδέλ-

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΕΝΑ... ΗΡΟΪΚΟ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ

Α'.
 "Έπρεπε να πάμε από τα Σέρβια στη Βέροια κι' έχασαμε τον δρόμο κοντά στα τουρκοχώρια πουίνα γύρω στην Κοζάνη. Είμαστε τρεις, κι' ενώ γυρίζαμε εδώ κι' εκεί, συναντήσαμε κοντά σε μια βρύση δυο ευζώνους, που γύριζαν από άδεια αναρωτική κι' είχαν παρραστράσει κι' αυτού. Παρακάτω βρήκαμε έναν φαντάρο, χωρίς όπλο και γυλιό, με μία κουβέρτα θλιβερά κρεμασμένη από πάνω του. Πιο κάτω συναντήσαμε έναν Γαριβαλδινό... μελιστάλακτο, που τρώγαε κρηφρες κι' ήταν αλόμμενος μέλι, σάν ροδοψημένος λουκουμάς! Τυλιγμένος μ' ένα αντίσκηνο γιά ν' αποφεύγη τά κεντημάτα άπ' τής μέλισσας που βιβνίζιζαν γύρω του έμοιαζε με μασκαράτα....

Είμαστε όλοι νησιτικοί και τσακισμένοι από τή μακρονή πορεία. Μιά όμως που ή τύχη μās ένωσε τραβήξαμε όλοι μαζί, χωρίς να ζέρουμε που θα μās έβγαζε ό δρόμος.

Ο πασαλομμένος με μέλι Γαριβαλδίνος και οι θεονήστικοι ευζώνοι, ήξεραν τόσο καλά τά μέρη που περνούσαμε, όστε τά Σέρβια τά νόμιζαν Κράτος... Σερβικό και έλεγαν ότι τή Βέροια τήν... πήραν μαζί τους οι Τουρκοφρονιγτες, και γι' αυτό δεν τήν ειρίσκαν από τή προή που λεζοπορούσαν!

"Όλοι οι χωρικοί, όσους ροτούσανε περνώντας τους έλεγαν :
 — Έδώ γιά, παρακάτω είναι !
 — Είναι μακρυνά ;
 — Είναι δεν είναι μιά ώρα !
 Και όμως περσαν ώρες πολλές και ακόμα να φανή ή Βέροια. Οι δυο στρατιώτες τών όποιων ήμουν επί κεφαλής, συζητούσαν ν' έγκυλιανζαν... άν τά όρη τά όποια φορτωμένα χιόνια φάνταζαν δεξιά μας, πανύψηλα, είναι τά Καμβούνια, ή ό... Γράμμος και τό Βόειον !..."

Η πείνα μās είχε θερίσει γιά καλά.
 — Θα φάω τό τσαρούχι μου, ούφραζε άσφρανα ό ένας άπ' τους ευζώνους, που δεν μπορούσε πεία νά κρατηθή.
 "Ο άλλος τά είχε βάλει με τόν Γαριβαλδινό, τού όποιο τό κόκκινο τής στολής χρώμα, τού θύμιζε πανηγύρια, κόκκινα σφαζτά, συμπόσια και κρασοκατανύσεις.

Γύρω μās άπλώνονταν μιά έκτασις κυματιστή, λοφίσκοι γεμάτοι πουρνάρια και κοντολάδα, χωράφια χλοισμένα, δέντρα άποφυλλισμένα και ξερά, σάν μαύρα άποκαίδια. Καρακάδες χονδροκέφαλες και μελανές σάν Καραγκούνισες έκράζαν στα γυμνά χωράφια, σάν γυναικάρια που φλυαρούν.
 — Θα φάω χωριτά, έχεμεμέτις κάθε τόσο, άνοιγοντας τά ρουθούνια του, ό ένας τών ευζώνων, σάν πεινασμένο άλογο, που ό μιμίζεται γασαδί..."

Οι δυο σύντροφοί μου έξακολουθούσανε νά συζητούν ακόμα γιά τά γύρω βουνά :

φες του που κοκκίνιζαν, μπρός στα παράθυρα, πίσω άπ' τά παραπέτασματα...
 Και θέλησεν νά ξαναγυρίσει πρός τό άθροο του παρελθόν...
 Μιά τά χείρα τής Παριζιάνας δεν ήταν από εκείνα που αφήνουν κανένα νά φύγη...
 Και ό ποιητής, όδυνηρά σβησμένος μέσ' στίς πτυχές του λιμφορού φορεμάτος τής, πέθανε χωρίς άγάπη, άνάμεσα σε τόσα χάδια, όπως είχαν πεθάνει ή μέλισσα από τή θλίψη που δεν μπορούσε νά κινή μέλι και τό άηδόνι από παράπονο γιά τό χαμένο του τραγούδι..."

CATULLE MENDES

— Τά Καμβούνια είναι σου λέω.
 — Όχι, βρε τό Βόειον.
 — Έπιμένο τά Καμβούνια.
 — Κι' έγω σου λέω πως είναι τό Βόειον.
 Λίγο έλειπε νά τσακισθώ.
 — Σταθήτε. βρε παιδιά ! Δεν είναι δυνατόν νά είναι τό Βόειον αυτό !
 — Γιατί ;
 — Γιατί άν ήτανε τό Β ό τ ο ν θα τό έτρωγαν οι ευζώνοι !

Τέλος, πίσω από ένα χλοερό κήμα γής, έξεμύτησε σάν βελονίτσα έτοιμη νά τροπήση τόν ουρανό, ένας άσπρος μινωρές και σε λίγο ξανοίγτηκε μπρός μας ένα Τουρκοχώρι, άσπρο και χουσό, από τά κίτρινα φύλλα τών λευκών που τά στόλιζαν. Νερά βούιζαν άφθονα στις ρεματιές και γαλανός κηπόνος άνέβαινε αιγά-αιγά και ειρηνικά έπάνω από τάς καπνοδόχους.

Τό φανέρωμα τού χωριού αύτου έκαμε τους ευζώνους νά χλιμντρίσουν σάν άλογα μπρός στό σταύλο. "Ηθελαν νά τρέξουν πρός τά εκεί, μιά τους συγκράτησε ως δεκαενός ποθιμια. Πολλοί στρατιώτες μας ποίγαν μείνει πίσω από τους λόγους τών και μήζαν μεμονωμένοι σε Τουρκικά χωριά, κατακρεουργήθηκαν άγριώς από τους Κονιάρους. Έκτός όμως από τους Κονιάρους και πολλοί Τουρκο στρατιώτες, άπομεινάρια τού Τουρκικού στρατού που είχε νικήθι, κρημμένις τριγύρω στα χωριά δολοφονούσαν τους βραδί πορούντας "Ελληνες φαντάρους. Τα είπα όλα αυτά στους ευζώνους, τους υπέδειξα τόν κίνδυνο και συγκρατήθηκαν.

"Ετσι μίτηκαμε στό χωριό εν σώματι. "Η εισόδός μας έπροκάλεσε άμιστάτασι.

"Ανήρωποι και σκυλιά, άρχισαν νά τρέχουν και νά φωνάζουν. πορτοκαλιά ή κόκκινα σαρβάρια φάνηκαν νά δρασκελίζουν γρήγορα-γρήγορα τους στεγνούς θρομίσκους και νά χάνονται πίσω από μεγάλες πόρτες σταύλων και αυλών. Τούταρα κροτούσανε στα καλντερίμια και όπ' άκρη σ' άκρη τού χωριού, άντηχούσαν ήχοι και βρόντοι από πόρτες που κλείνανε με βία.

"Όταν φτάσαμε στην κεντρική βρύση τού χωριού, τή γεμάτη λάσπες και βότσο μαύρο, ψηχτή δεν ύπηρχε εκεί πέρα. "Η πόρτες είχαν κλεισθώ ή κι' άπαρκοθή, τά παράθυρα είχαν ναυαλωθή και μονάχα οι σκυλίο μās έδειχναν κάτι άσπρα δόντια, σάν ούζι!... Φωνάζατε τουρκατζι κι' ελληνιστι, ό Παριβαλδίνος... γαλλιστι και... βατραχονησιστι, αλλά και πάλιν κανέναν δεν βρήκε έξω.

— "Εξέέε ! δεν είναι κανένας άνθρωπος εδώ ;
 — Τι τους έθελουμε τους ανθρώπους ; ειπεν τότε ό Λυκοζώωνης, ό ένας τών ευζώνων.
 — Ποιους θέλουμε ; τόν ρώτησε
 — Καμμιά κόττα, κανένα ψημράνκι θέλουμε, μούπε.

Μά άλλοιμονο !... Μονάχα σκυλιά μās ταίγριζαν. άφθονα, σκυλιά πούφταναν από κάθε δρόμο και κάθε μάντρα και τόσο μάλιστα πολλά, που οι ευζώνοι άρχισαν νά πυροβολούν άρεμαίνως.

Στους πυροβολισμούς αύτους έτριξαν μερικά παράθυρα, μιά πόρτα έξαπαρωθήκε και φάνηκαν δυο γέροι Τουρκοί σαρκιφορεμένοι.
 — Τι είναι, τζάνουμ ; μās ρώτησαν ;
 — Ποιός είναι ό μοιχατζής τού χωριού ;
 — Έγώ, μου άποκριθήκε ό ένας τους.
 — Γιά έλα πιο κοντά...
 (Τό τέλος στό προσεχές) ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

"Ανήρωποι και σκυλιά άρχισαν νά τρέχουν."

— Κι' ένα ψιας, νι !..."

— Τι είναι, τζάνουμ ;

